

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld. — kr. „ pol leta 1 „ 60 „ „ četrt leta — „ 80 „ Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) Deležniki tisk. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopis se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat . . . 12 „ trikrat . . . 16 „

 Denešnja številka „Slov. Gospodarja“ dopošlje se vsem jegovim dosedanjim zvestim prejemnikom, prihodnja samo naročnikom.

Deležnina znaša 5 fl., naročnina za celo leto 3 fl., za pol leta 1 fl. 60 kr., za četrt leta 80 kr.

Opravištvu „Slov. Gospodarja“.

Čehi zgled Slovencem.

„Lipa dišeča, preljubo drevo“ je prekrasno in sloveče slovansko drevo, ki razteza košato vejevje po Evropi in Aziji. Na milijone otrok matere nam Slave prebiva pod lipino senco. Največ je Rusov in Poljakov, potem pa Čehov, Bolgarov, Srbov, Hrvatov, Slovencev. Na najskrajnejši meji globoko v Evropi stojimo Čehi in Slovenci proti Nemcem in Italijanom ter se borimo za svoj obstanek in za vsestranski napredek na podlagi svoje narodnosti in narodnega slovanskega jezika.

Čehi prebivajo na Češkem (Böhmen), Moravskem in deloma v Šleziji; vseh je več kakor 5 milijonov. Nekdaj imeli so veliko kraljestvo in lastne kralje, izmed katerih se sv. Václav kot svetnik in mučenik po vsej katoliški Cerkvi časti. Slednji njihov domačih kraljev bil je Otokar. Za njim prešla je kraljevska oblast z malimi izjemki na avstrijske vladarje iz preuzvišene naše cesarske hiše habsburg-lorenske. Nastale verske, prav za prav krivoverske, homatije, lutrovstvo in 30letni boj, so prej bogato deželo strahovito razdjale in vpuščile. V izpraznjene krajine so se priselili Nemci in kmalu začeli ves slovansko-česki narod „k steni pritiskavati“, tlačiti in ponemčevati do denešnjega dne v kljub glasovitemu paragrafu 19. osnovnih pravic, ki zagotavlja vsem avstrijskim narodom jednako pravno. Judovsko-nemško časništvo je uže zmagonosno krohotalo, da bodo Slovani na Češkem, Moravskem in v Šleziji v kratkem ponemčeni. No, hvala Bogu in žilavej slovanskej naturi, ta zmagonosni krik je se prezgodaj zagnal. Nemci so res vse porabili, kar se je le dalo, da bi svoj namen dosegli. Ali ne bode se jim posrečilo. Zopet se kaže, da slo-

vanska lipa zamore več pretrpeti, kakor pa nemški hrast. Ta se zlomi, a lipa se pod silo vkloni, in ko si iz zemlje dovolj moči nabere, zopet zravnna svojo „cvetečo košato glavo“. Res čuditi se je, kako so česki narodnjaki v 100 letih svoj narod vzdramili, vzbudili k novemu, duševnemu, gmotnemu in političnemu življenju. Vkljub neznanim težavam je česki narod med vsemi slovanskimi najbolj izobražen in sedaj uže krepek dovolj, da se junaško vzdiguje zoper razne krivičnosti, katere mu dela nemški-ustavoverni liberalizem.

Slavna voditeljja Čehov, dr. Rieger in grof Henrik Klam-Martinec, sta s českimi poslanci stopila v državni zbor, se tukaj porazumila s slovanskimi Poljaki, z nami Slovenci, z dalmatinskimi Hrvati in nemškimi konservativci in tako pomagali ošabne nemško-liberalne ustavake potisniti v manjšino. Ob enem sta svitlemu cesarju in ministrom predložila spomenico, kder je zapisano vse, kar sedaj Čehi tirjati morejo po postavi, po §. 19. osnovnih pravic. Oni ne zahtevajo novih postav, ampak: naj se uže dane postavbe resnično in pravično izvršujejo, naj se českemu jeziku pot odpre k sodnijam, v vseučilišče, v gimnazije in realke.

Pred vsem tirjajo Čehi, da naj sodniki tam, kder je več Čehov, nego Nemcev, česki uradujejo, govoriijo, sodijo in pišejo česki. Dalje: českim ulogam se ima česki odgovarjati pri vseh sodnijah, tujan gori do najvišjega sodišča. Dalje zahtevajo, da se vseučilišče v Pragi letos uže tako prenaredi in s českimi profesorji preskrbi, da se bo vsak predmet tudi v češčini razlagal in česki dijaki zamogli izpite za doktorstvo delati v materinščini. Jednake so tirjatve gledé na ljudske šole, na gimnazije in realke, kder je vse tako sedaj uravnano, da je Nemcem na korist, Čehom pa na duševno in in gmotno škodo. Kajti ljudskih šol imajo Čehi proti Nemcem 500, meščanskih šol pa 30 premalo. Za česke šole plačuje dežela 1,285.265 za nemške pa 211,917 fl. več, namreč 1,497,182 fl. Slovanov je na Češkem 3,183.123 duš, Nemcev pa le 1,922.946, t. j. Slovani plačujejo Nemcem

šole, da ti svojo deco leži izobrazujejo, Slovanom pa težave delajo, jih na stran tiščijo in ponemčujejo. Še hujše razmere so pri gimnazijah in realkah. Tukaj se nemštvo prav šopiri. V Pragi na primer je komaj $\frac{1}{5}$ vsega prebivalstva nemška, vendar imajo Nemci 7, Čehi pa samo 4 gimnazije in realke. V celej deželi je samo 14 srednjih českih šol zraven 21 nemških. Goropadne so razmere na Moravskem, kder prebiva 1.471.254 Slovanov zraven 525.645 Nemcev. Vkljub temu imajo Slovani samo 4 realke in gimnazije in 2 meščanski šoli, Nemci pa 15 gimnazij in realk; meščanskih šol pa 23. V Šleziji so Slovani najbolj na slabem. Tolikim krivičnostim nasproti zahtevajo Čehi, da se število šol in razredov, potem plača tako uravna, kakor število českega in nemškega prebivalstva kaže, da je prav in pravično. Nemce so ove vseskozi opravičene tirjatve česke precej nemilo dirnole. Ali odbiti jih ne morejo več. Glasoviti § 19. osnovnih postav, ki so ga Nemci sami naredili, se mora in tudi bo izvršil — českemu narodu na korist, čast in slavo!

Slovinci smo Čehom precej podobni, vsaj kolikor zadeva žalostno in nesrečno stran naše zgodovine. Tudi nam je se boriti za enakopravnost slovenščine v javnem življenju, v šolah, pri sodnijah in uradih. Tudi mi se vzdigujemo iz groba 1000letne narodne in politične smrti, to pa od leta do leta živahneje in krepkeje. Lani pri volitvah v državni zbor smo to začudenemu nemškemu in nemškutarskemu svetu dovolj jasno dokazali. Sedaj treba storiti korak naprej! Slovenščina nam mora dobiti mesto, ki jej po § 19. gre, v uradih, v sodnijah in šolah. V ljudskih šolah se mora podučevati v materinščini vseskozi na Slovenskem. Na gimnazijah, realkah ne moremo potrebovati profesorjev in ravnateljev slovenščine nezmožnih. Nemški profesorji se naj prestavijo k Nemcem, a slovenski naj se vrnejo domov. To moramo tirjati in dognati; zlasti na pripravišču v Mariboru in Celovcu ne sme tako ostati, kakor do sedaj. Pravico do tega imamo v postavi od svitlega cesarja podpisanej. Toda to nam ne pomaga nič, ako bomo roke križem držali. Kdor hoče pravico imeti, jo mora postavno tirjati, dokler je ne dobi. In to hočemo po zgledu vrlih Čehov storiti tudi mi Slovenci!

Gospodarske stvari.

Ne podirajmo samo lesov, ampak skrbimo tudi za njihov nasad.

M. Koliko je še sveta ali zemljišča, katero ni ne za polje, ne za travnike, ki bi pa kot gozd se prav dobro spodnesel in veliko dobička vrgel. Tudi podirajo nekteri naših kmetovavcev le v enomer lese, za njihov nasad se pa še zmenijo ne. In vendar raste vrednost prostora, na katerem se je les zasadil od leta do leta. Tak kapital raste

hitrejšje ko pa v katero koli hranilnico založeni stotnjaki in na ktereга vrednost kmetovavec dostikrat še misli ne. Ako kateri prostor, ki ni za druga kakor za gozd, neobdelan ostane, je to tako rekoč mrtev kapital pa ne samo mrtev je tak kapital, ampak celo žeroč in snedljiv je, ker je tak prostor le za to, da mora lastnik za-nj leto na leto davke plačevati, dobička pa nima nobenega od njega. In vendar bi ga delavna roka razumnega in marljivega kmetovavca z malim trudom v živ kapital spreobrnila, ktereга vrednost sicer iz početka le po malem pa vendar stanovitno in od leta do leta raste. „Posadi, kjer le moreš drevo, naj je že sadno ali gozdno, o svojem času ti prinese gotovo dobiček!“ Tako je naročal stari, razumni kmet svojemu sinu, ko mu je posestvo prek dajal. In prav je imel skušeni starina! Posestvo, ki je okoli in okoli z lepim drevjem zasajeno, ima prvič dosti večo vrednost od golega in je tudi za oko gledavčevu prijetnejše od kake koli pustinje. —

Je pa še vzrokov in nagibov, ki spodbujajo k marljivemu zasajanju gozdov, kateri se ne tičejo samo posameznega posestnika, ampak tudi cele soseske, dežele, države. Ljudi je od leta do leta več, njihovo število narašča vedno bolj, drv, lesa se torej tudi od leta do leta več potrebuje, bodi si za vsakdanje potrebe, za kurjavo ali za obrtnijske izdelke. Lesov pa je nasproti od leta do leta manje. Zato se mora potreben les v nekterih krajih od daleč za drage denarje naročevati in kupovati. Pa s tem, da naši gozdi od dne do dne ginejo in na njihovo mesto stopajo ogromne goličave, se rodi tudi še velika druga nadloga, ne le dragina drv in lesovja, ampak tudi suša in ploha, toča in grom v sicer poprej rodovitnih poljanah, katerim že sem ter tje grozi strašna pošast puščave, ker so se s posekanim lesom jim posušile zakladnice rodovitne vlage.

Stavopis ali statistika nam to stvar do jasnega dokazuje. Povsodi tam, kjer so se gozdi posekali in zuatno zmanjšali, so se vremenske razmere tudi za poljedelstvo na neugodno stran zasukale. Sem ter tje si prizadevajo s zamakanjem travnikov in polja to popraviti, kar se je na gozdih grešilo s presilnim posekanjem. Ali s časom tudi ta pomoček ne bode več pomagal, ker se bodo tudi reke in potoki posušili, katerim so se njihove zakladnice, lesi in gozdi, zaprle. Že se najdejo po nekterih krajih potoki, ki so imeli prej obilno, do bregovih robov polno vode, zdaj na pol suhi in le s pičlo vodo. Mogočne reke, ki so bile nekdaž globoke in vode bogate, kažejo sem ter tje že zmanjšanje vode, da je človekoljuba strah prihodnih časov. Gozd pa ni samo koristen in prinaša velik dobiček, ampak tudi krasen je in veličasten in povzdiguje človeško srce. Le poglejmo mogočno, košato drevo, polno zelenega zdravega, gostega listja! Kako veličastno je, prav kraljevega pogleda! Koliko mogočnejši in veli-

častnejši je še pa pogled lepega, dobro raščenege gozda! Gozd vzbuja v nas tudi ljubezen do domačega kraja. Ko človek vidi, kako mu zasajeni gozdni nasadi od leta do leta na vrednosti rastejo, kako mu domači kraj vedno od leta do leta znamenitnejši in lepši postaja, začne ga tudi više ceniti in ljubiti. Vsaki kmet bi moral zato skrbeti in na to gledati, da ima kos lesa, iz katerega se za tekoče domače potrebe posekuje, drugi kosi bi pa morali ostati nedotakljivi, rekel bi skoraj prava svetišča. Brž pa, ko je kateri kos posekan, bi se moral z novim drevjem nasaditi, tako da se celota gozda pri kmetiji ne zmanjša. Ko bi tudi drugega lesovja ne mogel kmet saditi, ko smreke in breze, tudi taki les je boljši od gole pustinje. Stroški za tak nasad niso veliki in drevje hitro raste, tako da so še šestdesetletniki dobička od svojih nasadov čakali. (Dalje prih.)

Nasvet vinogradarjem. Vinski trgovci so začeli preveč Jude posnemati in so našim vinom dobro ime zapravili, ker so naročnikom namesto z naravnim vinom z umetno ponarejenim ustrezali. V Budimpešti so pretečeni teden židovskemu trgovcu 10.000 litrov izlili vina, ki je bilo s strupenim „fuksinom“ rudeče barvano in torej zastrupljeno. Nekemu mariborskemu trgovcu so lani v Leobnu izlili kot vino doposlano tekočino. Mnogi kupujejo slaba vina, jim prilijejo malo „ljutomersčana“ ali „zavračana“ itd. in potem vse kot drago pravo ljutomersčino prodavajo, s tem pa dobro ime vinom in krajem kvarijo. Mnogi krčmarji, posebno iz Koroškega, so že uredniku „Slov. Gospodarja“ pisali, ker so izvedeli da je duhovnik, naj jim naznani imena vinogradarjev, ki imajo res pravo in dobro vino za prodati, ker se do trgovcev ne upajo in nečejo več obrniti: Skušnja nam dalje kaže, da cerkveno vino skoro vselej in dobrih kupcev najde. Zakaj? Zato, ker še tukaj vendar nekaj stare, krščanske pravičnosti in poštenosti ljudje pričakujejo. Vsled tega svetujemo vinogradarjem, posebno duhovnikom posestnikom vin, naj začenjajo svetu v novinah naznanjati po „inzeratih“ ali oznanilih n. pr. v „Grazer-Volksblatt“, „Kärntner-Volksstimme“. Tak „inzerat“ ni drag. Ni treba, da je velik. Dosta je, če se pove: koliko, kakšnega vina je za prodati, morebiti cena, bližnja pošta in železniška postaja. Mislimo in upamo, da je ta nasvet praktičen, ker spravlja brez velikih stroškov „konsumente“, (ki vina potrebujejo) v neposredno dotiko s „producenti“ (vinogradarji). Tako dela tudi baron Dipauli, državni poslanec, ki svojim naznanilom dostavlja: „pri meni se dobi zanesljivo le tako vino, s katerim se sme sv. meša služiti“.

Važno za konjerejce. Ces. kralj. namestnik graški dal je razglasiti, kedaj in kde se bodo letos žrebci ali pastubi licencirali od konjerejskega komisijona. Po tem razglasu bo od komisijona obiskovan: Irdning dne 15. januarja 1880 ob 10. uri; Gröbming 16. jan. Murau 19. jan. Feldbach 21.

jan. Lannah 22. jan. dalje Lipnica 23. januarja ob 9. uri, Cmurek 24. jan. ob 10. uri, Maribor 26. jan. ob 10. uri; Celje 27. jan. ob 9. uri, Mozirje 29. jan. ob 10. uri. Žrebca spuščati, ki ni licenciran ali za to od konjerejskega komisijona kot sposoben pripoznan, je pod kaznijo prepovedano.

Sejmovi na Štajerskem 12. januarja Nova cerkev, Planina, Šmarije.

Sejmovi na Koroškem 10. januarja: Gmind; 12. januarja: Beljak, Strassburg, Pliberk; 19. jan. št. Vid.

Dopisi.

Iz Konjic 29. dec. (Pritrjevalno pismo). Občni zbor našega kat. polit. društva dne 28. dec. je na dotični, z navdušenjem sprejeti predlog, naslednje pritrjevalno adreso do prvosednika ministertvu, grofa Taaffe-ja, enoglasno sprejel:

„Vaša preuzvišenost, blagorodni gospod grof!“

„Odločna izjava Vaše Preuzvišenosti v zbornici poslancev dne 5. dec. 1879., da si je namreč visoka vlada brambo vseh narodov avstrijskih kot svoj cilj postavila, da se mir in složnost med avstrijske narode povrne, je na ves narod slovenski najradostnejši vtisek napravila. — Občni zbor kat. polit. društva v Konjicah se torej drzne Vašej Preuzvišenosti za to znamenito izjavo najpriseričnišo zahvalo, kakor tudi odkritosrečno zaupanje izreči, da se bo Vašej Preuzvišenosti posrečilo, s pomočjo vseh resničnih domoljubov v Avstriji hvalevredno delo izpeljati in narodnej ravnopravnosti tacihi poroštev dati, da bode tudi slovenski narod enkrat duševnega hiranja rešen“.

To se je v nemškem prevodu Nja Preuzvišenosti, ministru Taaffe-ju, telegrafično na znanje dalo. — Naj še omenim, da so društveniki tudi izvoljenemu zastopniku, blagorodnemu gospodu Goedelnu, svoje priznanje in popolno zaupanje izrekli, ko se jim je razložilo, kako da blagorodni gospod kmetskemu stanu na korist v drž. zboru dela. —

Iz Kozjega. (Velik požar) je se tukaj unel v noči od 23. do 24. t. m. pri mesarju g. Jožefu Sotoškemu. Pogorelo in zgorelo je njemu in njegovemu sosedu vse, kar sta pod streho imela. Bil je tudi svinjski kupec g. Janez Dučič pri mesarju. Ogenj ga iz spanja vzbudi in mu je zgorela tudi jegova mauhica ali torbica z denarjem vred, kojega je v njej bilo kakih 35 fl. Imel je še kakih 175 fl. pri sebi, koje pa je pri bežanju skoz okno polek neke vode zgubil. Našel jih je pošteni g. Franc Gerec, pomagavec trgovca g. Schmida, ter precej sodniji izročil. Sodnija jih je potem po storjenem izpraševanju dala lastniku nazaj. Nekateri možje so res vrlo delali in gasili ogenj, zlasti g. Karol Ahačič, zemljiščni knjigovodja, g. Janez

Pirnat iz Podsrede in žandarji. Mnogi so pa sramotno roke križem držali in se doma poskrili. Gasilnemu društvu ne moremo posebne pohvale dati. Eden izmed onih, ki niso hoteli iti gasit, je djal: „mene preveč zebe, ne grem ognja gasit“. No, zakaj se je pa tedaj dal v gasilno društvo vpisati?

Od sv. Duha pri Ločah. (Dnevi Gospodovi se preveč skrunijo). O slabih časih tožijo ljudje; celó natura se jim hoče sprevrči. Huda zima pritiskuje ondi, kder jej privajeni niso, a prizanaša ondi, kder navadno razsaja. Na Italijanskem zmrzavajo, na Ruskem pa imajo prijetno zimo. Čudno pak je, da pri vsem tem ljudje malo zmislijo na glavni vzrok vsem pozemeljskim nezgodam — na greh. Tem bolj pa razsajajo in se nasajajo taki ljudje na Boga in na božjo previdnost ter grdo preklinjajo. To ni samo nespodobno, pregrešno, ampak prav abotno in neopravičeno. Kristus je rekel: dajte cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega. No, kdo se pa upa reči, da sedaj ljudje vseskozi dajejo Bogu, kar je božjega? Da se naposled vendar cesarju da, kar je cesarjevega, za to se pobrigajo marsikateri gospodje, a malo je takih, ki bi isto tako za to se potegnili, da bi ljudje dali Bogu, kar je božjega. Gospodovi dnevi, nedelje in prazniki, se čedalje bolj pogosto skrunijo. Ljudje ne marajo za službo božjo in delajo v svetek, kakor v petek in grešijo zoper božjo in cerkveno zapoved! Kaj čuda, da jim delo nič ne zda, da ničesar ne prigospodarijo? Blagoslova božjega nimajo. Jako obžalovati pa je, da celo sodnijska gosposka po nedeljah uraduje in ne samo, da jeni uradniki in pisarji težko kedaj cerkvo od znotraj pogledajo, še celo pristopnega vernega kmeta zadržujejo od službe božje. Pisatelj teh vrstic bil je nedavno kot priča k sodnji pozvan v nedeljo tako, da ni mogel pri službi božji biti. To je nam vernim kmetom vendar nerazumljivo. Beremo, kolikor nas sodnije stanejo, vidimo kolikor gospode ondi piše, in vendar še kmetski človek nedelje nima za-se na miru, da bi svojemu Bogu in Gospodu brez nadlegovanja od strani svetne gosposke služiti mogel. Imel bi še marsikaj v javnosti potožiti, vendar za danes boji dosta.

J. B.

Iz Trsta. (Razne novosti). Dovoli preljudi „Gospodar“, da se oglasi enkrat tvoj naročnik iz daljnega juga. Pred vsem želim tebi in vsem tvojim podpornikom in prijateljem „blaženo veselo novo leto!“ Stoj tudi v prihodnje junaško na braniku, in suči svitli meč uma za vrli naš narod; — bodi tudi zanaprej marljivi vrtnar, ki seje zlato pšenico omike in rodoljubja, a puli osat in plevel breznačajnosti, hinavščine in nemarnosti iz polja domovine. Sponosom smeš reči, da so „v tvojem taborju stajerski Slovenci!“ Tudi našim Primorcem bi enakega glasila in zagovornika krvavo treba bilo. Imajo

sicer že precej let v Gorici „Sočo“ in v Trstu „Edinost“, pa oba lista sta bila dosihmal precej kratke duške. Ko bi ne manjkalo sloge in nepripravnosti, bi ju že davno v enega spojili, in tako delovali z združenimi močmi. Da je Slovencem časnik v Trstu potreben, kakor ribi voda, to sprevidi vsak, kdor imenitnost, lego in trgovino tega velikega mesta pozna. Lahj, Nemci in celo Gerki imajo tu svoje posebne časnike, čeravno so v manjšini. Dobro vedó, da dandanes svet le one v poštev jemlje, kateri svoje stališče, svoje nazore in pravice javno naglašajo in zagovarjajo. „Edinost“ izhajala je dozdej le dvakrat na mesec, in manjkalo jej je sodelovalcev. S pravim veseljem bral sem tedaj v njeni slednji številki, da se bo v novem letu celo prerodila, in bo postala tednik. Slišim, da jej bodo nekteri spretni pisatelji priskočili na pomoč. Da pa ne ostane samo lokalni list, nego si pridobi veljavo in naročnikov po vseh slovenskih deželah, bode razven o narodnih in političnih stvareh govorila posebno o trgovini in gmotnih zadevah. To polje delavnosti je pri nas Slovencih zelo pusto in zanemarjeno, in vsled tega smo popolnem odvisni od tujcev. List, ako spolni svojo obljubo, bo tedaj vreden občnega razširjenja. Oziroma na korist našega naroda in na svoj lasten dobiček naj bi si ga omislili vsi trgovci in kramarji, a tudi večji kmetovalci, — od narodnih društev se to itak ob sebi razume. Se ve, da le z zdatno denarno podporo od vseh strani bo „Edinosti“ mogoče, izvršiti važno nalogo, katero si je postavila. Letos smo dobili tudi tukaj nekoliko snega, zimo pa tako, da je najstarejši ljudje ne pomnijo (8—10° C.) Huda mrzloba je tu prava nesreča, ker je ljudje niso vajeni, ne pripravljeni na njo. Malokdo ima sposobno zimsko obleko, malokdo v hiši peč; okna in vrata pa so povsod slaba. Tedaj je bilo dregetanja in škripanja z zobmi dovolj. A hvala Bogu, božič nam je prinesel spet prijetno vreme. — Naši bratje Istrijani si bodo pač to zimo, ako jo preživé, vse žive dni pomnili. Kakor najnovejša poročila iz sredine dežele govore, je ondi sila in revščina grozna. Blizu sto tisoč ljudi je brez zaslužka, brez kruha in — rekel bi tudi — brez vode. Celó leto je tlačila Istrijo taka suša, da celi plugi zemlje niso toliko obrodili, da bi se eden človek najedel. Šestdeset tisoč goldinarjev državne podpore, katero so dobili, kaj je to za toliko ljudi? Tržačani vrlo nabirajo darove, posnemajte jih Štajerci, usmilite se kot kristijani in Slovani svojih trpečih bratov! „Kdor pa hitro da, dvakrat da!“ Darove prejema tudi predsednik „čitalnice“ v Trstu.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Na Kranjskem imajo v soboto volitev državnega poslanca, da nadomestijo umrlega grofa Barbo. Ni dvomiti, da bo izvoljen

od dr. Bleiweissa v imenu narodnega volilnega odbora nasvetovani knez Ernest Windischgrätz, ker je ta kandidatura prevzel pisoč: „kot katoličanu in konservativnemu Avstrijanu bode grof Hohenwartov pot z mirom tudi moj pot; z mirom in povsod se bodem potegoval za narodne pravice, tem obljubam ostanem vsak čas mož beseda“. Tak mož zasluži od katoliških Slovencev voljen biti tem bolj, ker je celó verjetno, da je rodbina knezov Windischgrätzov zlahkne starodavne slovenske krvi, doma iz Slov. Gradca. Postopanje kranjskih Slovencev je vele-modro. — Radgonačanje so liberalca Oskarja Falke izvolili za deželnega poslanca. — Na Primorskem je grozno pomanjkanje; začeli so za siromake pobirati. Darove sprejema v imenu podpornega odbora g. dr. Fr. Matejčič, c. k. profesor, (pošta: Mitterburg-Pisino). — Rudolfova železnica, ki vozi po Kranjskem, Koroškem in Štajerskem, dobila je iz državnih denarjev 56 milijonov podpore pa še le ni shajala; sedaj je vlada bila prisiljena celo železnico „sekvestrirati“ in s 1. jan. t. l. vso upravo vzeti v svoje roke; bržčas tudi to ne bo pomagalo in naposled bo morala država železnico kupiti. — Grofu Taaffeju pošiljajo zlasti Slovenci zaporedom pritrjevalna pisma ter pravijo, da so z njegovo politiko zadovoljni. — Kdo bo ministerske prazne stole zasedel, to še ni znano. — Iz Gališkega slišati je vedno več pritožeb zoper nesramne Jude, ki ubogo ljudstvo krščansko grozno izsesavajo. — Frančiškanom v Spljetu v Dalmaciji so svitli cesar podarili 1000 fl., da popravijo svojo cerkvo. — Vsled juga, ki je začel pihati, so si ljudje povsod v velikih skrbéh zaradi povodnji, posebno zopet na Ogerskem. Magjarski ministri hodijo Srbov vedno pehat in dražiti. Nedavno so karlovaškega patrijarha Ivačkoviča prisilili, da je odstopil, ter mu imenovali oskrbnika Angjeliča; to je Srbe hudo razjarilo, ker nasprotno je starim od cesarjev jim danim postavam. — Hrvatska narodna stranka je se zaradi nedognane nagodbe z Magjari sprla med seboj. Odlični poslanci so izstopili, ker jim preseda večno dvorenje Magjarom, ki le na propad slovanskih Hrvatov merijo.

Vnanje države. Lani in predlanskim bilo je tudi za kralje in cesarje strašno leto. Ubiti so hotli nemškega in ruskega cesarja, italijanskega kralja; sedaj pa še španjskega, ki je pred kratkim mlado avstrijsko princesinjo dobil za ženo in kraljico; v torek 30. dec. pret. l. je se kralj peljal s kraljico proti svojej palači, ko 20letni capin Gonzalez, bržčas od zarotnikov republikancev najet, na nju sproži dvocevno pištolo, ena kroglja je kraljici celo blizu mimo lica zabrnela; zadet ni bil nikdo, zločinec pa takoj ugrabljen. — Francozi imajo nove ministre same freimavrerje. — Belgijski vojni minister tirja denarjev za zidanje trdnjav rekoč: „časi so taki, da se utegneta ob našeji meji vsak trenutek spo-

pasti Nemčija in Francoska“. Jednaki strah pred Bismarkom navdaja tudi Holandijo in Dansko. — Na Italijanskem lovijo tolovaji bogato gospodo, in jo ne spustijo dragače, kakor če jih rodbine odkupijo. Nedavno so nekega grofa blizu Palerma ugrabili in ga ubili, ker rodbina ni hotela poslati denarjev 200.000 lir. — Na Atlantiškem morji je ladija utonila z 200 ljudi, v Angleškem pa železniški vlak most podrl čez reko Tay tako, da je nad 100 ljudi usmrtenih. V Afriki in Afganistanu pa se Angležem boljše godi, ker so povsod zmagali. General Roberts je Afgane premagal in se Kabula zopet polastil; s turškim sultanom pa so se sprli, ker so ugovarjali temu, da je sultan mohamedanskega duhovna na smrt obsodil zato, ker je sv. pismo na turški jezik prestavil. Sultan bo moral Angležem vendar voljo izpolniti. Črnogoreci bodo morali boj začeti proti Albancem, ker jim Plave in Gusinja nečejo iz dobra prepustiti. Na Ruskem izganjajo Jude, ker se mnogi izmed njih nahajajo med rovarji proti cesarju.

Za poduk in kratek čas.

Stanko Vraz in Urban Jarnik ter slovenski Korošci pred 40 leti.

(Sestavil po drugih spisih J. L.)

I. Kdo je bil Stanko Vraz? Kdo Urban Jarnik? Pred 40, 50 in 60 leti nismo imeli Slovencev še nobenega časopisa, nismo imeli niti slovenskih knjig (ali njih število je bilo neizmerno majhno), niti „Slovenske Matic“, niti prekoricne družbe sv. Mohora. Tudi ni bilo še toliko iskrenih Slovencev, kolikor jih je že dan danes. A nekaj malo domoljubnih, značajnih, učenih Slovencev nahajamo že vendar tudi v letih 1800—1840. Kdo izmed Slovencev ne pozna naših pesnikov Vodnika in Preširna? Kdo ne pozna lepih slovenskih pesmi teh Kranjcev? A tudi drugod, tudi po slovenskem delu zelene Štajerske in starodavnega Gorotana našli so se možje, ki se niso sramovali svojega materinskega slovenskega jezika, marveč ga pristrčno ljubili in gojili ter prejeli za pero, da so pilili, gladili in slavili slovenski govor ter častili slovensko in slovansko naše ime in narod naš.

Mej drugimi možmi te dobe se je na Štajerskem posebno odlikoval Stanko Vraz, a na Koroškem Urban Jarnik.

Stanko Vraz je bil rojen l. 1810 v ljutomerskih goricah (v Cerovcu), učil se je v Mariboru in Gradu. (V poslednjem mestu je prebil kakih 7—8 let. Že v mladih letih se je v njem vzbudila ljubezen do domovine svoje in do svoje lepe materinščine. Poleg drugih naukov začel je gojiti slovenščino in sorodne jeje slovanske jezike, v katerih je bil dobro izurjen, zlasti pa v ilirščini (hrvaščini). Naš slovenski je bil takrat še v povojih, malo slovenskih knjižic se je takrat že izdalo, a še to malo število ni našlo dosta čitatel-

jev. Stanko Vraz pa se je bil rano seznanil s hrvaščino in srbščino, katera jezika sta skoro isto, kar je naša materinščina. Stanko Vraz je bil goreč domoljub, in zato je bil v veliki skrbi za našo bodočnost. Slovenski narod se mu je zdel premali, da bi mogel sam na vse veke brez pripomoči bratskih narodov izhajati. A isto se mu je videlo o Hrvatih in Srbih. Zato je želel, da bi se vsi Jugoslavjani — on nas je nazival Ilire — združili v jeziku, ter pisali z vsem umljivo ilirščino, katero je sam gojil. Začetkoma je sicer pisal štajersko slovenščino, a se pozneje poprijel ilirščine, v katerem jeziku ste že pred 40 leti pisane bile „politiške novine“ in lepoznavski list „Danica“ v Zagrebu. Nagovarjal je on tudi kranjske Slovence, posebno Preširna, naj se poprimejo njegovega jezika, a ga niso slušali. Stanko Vraz učen mož, izvrsten pesnik, ima zasluge za Jugoslovane (Ilire) v obče, in še posebej pa za Hrvate (jedro nekdanjih Ilirov) in za Slovence. V hrvaškem (ilirskem) jeziku je spisal ta glasoviti pesnik obilo svojih krasnih pesmi, katere je (nekatero v drugič) „Hrvatska (prej ilirska) Matica“ v 5 knjigah na svetlo dala; v hrvaškem je uredoval tudi znanstveno knjigo „Kolo“, bil duša narodnega hrvaškega življenja v Zagrebu in na Hrvatskem skozi 10 let. Za Slovence pa ima te-le zasluge. Speval je pesmi tudi v slovenskem našem narečju, občeval z mnogimi odličnimi Slovenci in nabiral po vsem Slovenskem narodne pesmi. Teh je neznanano veliko nabral, namenil jih izdati sam, a manjkalo mu je za to potrebnega denarja. Veliko množico teh prekrasnih slovenskih narodnih pesem hrani „Slovenska Matica“. Stanko Vraz, ta veleum jugoslovanski, ta skoro največji jugoslovanski domoljub, umrl je dosti prerano l. 1851 v Zagrebu, kjer je tudi pokopan.

Kdo pa je bil Urban Jarnik?

Urban Jarnik je bil duhovnik na Koroškem in znamenit slovenski pisatelj tiste dobe. Rojen je bil l. 1784 v Zilski dolini na Koroškem. Njegov učitelj je bil Gutschmann v Celovcu, kateri je bil tudi pisatelj slovenski. (Spisal je Windische Sprachlehre in več družega.) A Jarnik je daleč presegnil svojega učitelja. V mladih letih je precej dobrih slovenskih pesmi zložil in mnogo za ljudstvo koristnih knjžic v domačem jeziku izdal, n. pr. „Sber lepih vakov za mladino“, „Sadjerejo“, „Molitvene bukvice za otroke“, „Jedro krščanskih resnic“. V poznejših letih se je pa skazal imenitnega slovenskega jezikoslovca. Izdal je l. 1822 v Celovcu: Sammlung solcher altslavischer Wörter, welche im heutigen windischen Dialekte fortleben. Še bolj znamenita je njegova učena knjiga: „Versuch eines Etimologikons der slavischen Mundart in Inner-Oesterreich“, katera je izišla v Celovcu. Jarnik je bil jako učen slovanski jezikoslovec, umeval je pe večjem vse slovanske jezike in občeval s slovanskimi učenjaki. On je raztolmačil tudi oni slovanski napis na „vojvodskem stolu“

na gopesvetskem polju. Nemški učenjaki so mislili, da je latinski, a Jarnik je dokazal, da je slovenski. Kot duhovnik je Jarnik pastiroval v Canjah pod Kernosom in kot župnik v Blatnogradu, kjer je l. 1844 umrl, 70 let star. Od rokopisov v njegovi zapuščini je znamenit nemško-slovanski slovar in nekatere pesmi.

(Dalje prih.)

Smešničar l. Pijanca na glasu obiskala je bela žena smrt, da jegovo vina navzeto truplo pošlje v krtovo deželo. Ko sprevidi, da jej ne uide več, veli si prinesiti kupico vode studene in jo popije rekoč: „na smrtni postelji treba je spraviti se tudi z najbolj sovražnim nasprotnikom“ in je tako s sovražnico vodo spravljen umrl.

Razne stvari.

(Znižana tarifa) obveljala je 1. jan. t. l. pri tehtnici za seno v Mariboru. Za 100 kilo slame in sena, potem od kosti, prtenin, živine se plača po 3 kr., od ogelja, apna, krompirja in zrnja po 2 kr., od gnoja in kamenja po 1 krajcar, od vsega neimenoovanega po 3 kr.

(Ukradenega orožja) imajo pri sodnji v Bistrici mnogo: 28 enocevnih pušek, 7 dvocevnih pištol, 21 nožev, 1 helebardo in 1 sabljo.

(Gostilnica pogorela) je v Slanini „Hotel Berner“, prej g. Ogrizekova.

(Zoper volitev v okrajni zastop mariborski) so nemškutarji ugovarjali pri c. k. namestniji, a ta je ugovor zavrgla. Sedaj bode kmalu druga seja sklicana, da se izvoli načelnik in odbor, ker so to prvokrat nemškutarji zabranili s svojim pobegom iz zbornice. Pri drugi seji jim pa to ne pomaga nič, ker navzoči lahko tirjajo, da obvelja tukaj §. 38 srenjske postave od l. 1864. Nova volitev zavolj grofa Nugenta se pa ne more razpisati, dokler okrajni zastop ne odloči, ali se ima jegova odpoved sprejeti ali ne. Vsako drugo postopanje bilo bi nasprotno postavi o okrajnih zastopih od l. 1866.

(Svitli cesar) so moriveca Blaža Kumberger in Franca Jagodič iz Šmarije pri Celji pomilostili in smrtno kazen spremenili v zapor na žive dni.

(Premoga) v celjskem rudarskem okrogu izkopali so lani 3,837.991 meterskih ali novih centov. Za cent je se spečalo l. 1877 po 33 kr. lani pa 32 kr.

(Železo štajersko in koroško) dobilo je večjo ceno, 3 fl. pri 1 toni.

(Naznanilo). Nekaj celjskih in okoliških nar. učiteljev izdavalo bode z novim letom nov list pod imenom: „Popotnik“. List za šolo in dom. — Izhajal bode list 15. in zadnjega vsakega mesenca na celi poli ter bode stal po pošti sprejeman tri goldinarje na leto. Dopisi in naročnina blagovolijo naj se odgovornemu uredniku g. Jak. L-o

panu, nadučitelju na okoliški šoli v Celju pošiljati.

(Iz Celja) se nam je doposlala sledeča smešnica: „Zakaj zima tako hudo razsaja in tako dolgo trpi?“ — „Ker še zmiraj v Celji imajo Jaga zaprtega.“

(Ubita ženska v Tezni pri Mariboru) bila je Ana Leber, znana kot tatinja, potepuhinja in ničvredna oseba. Svojega „znanca“ M. Zemljča je sodniji ovadila, da je ta bil zaprt 2 leti. Iz ječe prišedši jo je zopet poiskal, 19. dec. zvečer po krčmah klatil, jo na stezo zvalil in jo ubil. Zločinca so prejeli.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Slatinšek 24 fl., Planinšek 22 fl., Kunej Bapt 11 fl., Verk Henr., Beljšak, Godina in Ferik Mat. po 2 fl., Urek, Duplnik, Brglez, Vraz Ant., Zabukošek, Plešnik, Majcen, Heber, Bratuša, Potočnik Bl., Dornik, Juvančič, Voh, Vraz Jož. po 1 fl.

Loterijske številke:

V Trstu 27. decembra 1879: 44, 40, 24, 11, 16.
V Lincu „ „ 62, 18, 4, 27, 44.
Prihodnje srečkanje: 10. januarja 1880.

Pridnega fanta

kateri je ljudsko ali nekoliko realno šolo z dobrim uspehom dovršil, močne krepke narave in 14 let star, se sprejme v špecerijsko štacuno

M. Berdajs-a v Mariboru.

Podučiteljska služba

na četverorazredni šoli v Ljutomeru s plačo II. razreda se razpiše.

Prosilci slovenskega in nemškega učilnega jezika zmožni, naj vložijo svoje prošnje pravilno do konca januarja 1880.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru

dne 24. decembra 1879.

Predsednik:

1—3

plem. **Premmerstein.**

Podučiteljska služba

je izpraznjena na trirazredni šoli v Središču (Polstrau) z letno plačo stalno 440 gld. začasno 330 fl.

Prosilci, slovenskega in nemškega jezika popolnoma zmožni, naj vložijo svoje prošnje do 20. prosinca 1880 pri krajnem šolskem svetu v Središču, pošta Polstrau.

Okrajni šolski svet v Ptuj 26. dec. 1879.

1—3

Predsednik: **Trautvetter.**

Podučiteljska služba

izpraznjena je na dvorazredni šoli v Vurbergu (Warmberg bei Pettau) z letno plačo stalno 440 fl., začasno 330 gld. in prostim stanovanjem.

Prosilci slovenskega in nemškega jezika popolnoma zmožni, naj vložijo svoje prošnje do 28. prosinca 1880 pri krajnem šolskem svetu v Vurbergu, pošta Ptuj.

Okrajni šolski svet v Ptuj 30. dec. 1880.

1—3

Predsednik: **Trautvetter.**

Deželna razstava v Gradcu l. 1880.

Meseca septembra 1880 bo v Gradcu deželna razstava. Obsegala bo pridelke poljedelstva in gojzdarstva, izdelke rudarstva, industrije in obrta, umetnosti in umetniške industrije, znanosti in poudka. K tej razstavi pripuščajo se izvrstni proizvodi iz domače pa tudi iz tujih dežel. Dopisuje in poprašuje se pri generalnem (splošnem) odboru graškem pod napisom: Generalcomité der Landes-Ausstellung in Graz. Ondi se dobivajo podrobnejši načrti in pole za naglašanje tega, kar se hoče na razstavo poslati.

Generalni odbor deželne razstave v Gradcu 1880.

PRESELITEV!

Uljudno podpisana usojata si čestitemu občestvu naznaniti, da sta svoje kupčijsko podjetje

dne 9. decembra 1879

preselila iz poštne ulice hiš. št. 34. kder je od junija lanskega leta bila pod trgovinskim znamenjem „pri volku“, sedaj v drugo hišo, namreč v

kolodvorsko ulico hiš. št. 97

pod trgovinskim znamenjem

„pri zamorecu“

(zum Mohren.)

V Celji dne 4. dec. 1879.

Matič in Plicker.

Šmarnice naše lj. Gospe pr. Serca

in druge bukve, nove in stare, vežem močno, lepo in hitro, po nizkej ceni. Tudi stare: „Missale romanum“ in „Breviarium romanum“ prevežem, v črno ali rujavo usnje, močno in lično. Od Šmarnic računim, ako jih zvežem v na pol usnje, 40 kr., od pozlačenih in čisto v usnje prešanih 60 kr., od pozlačenih z zlato obrezo 1 fl., takih pa v rujavo usnje vezanih fl. 1.40, od takih s koščnim križcem in ključanco fl. 1.70, ravno takih, pa z okvirjem fl. 2.30. Vsakim bukvam priložim nožnice in lepo podobo Device Marije, to pa brezplačno.

Za taka in jednaka bukvovezarska opravila priporočuje se najuljudnejše

Janez Koprivec,

bukvovezar v Brežicah (Rann)
na Štajerskem.

1—3

Priporočba.

Vljudno podpisani se č. cerkvenim predstojništvom in velečestitej duhovščini priporočuje za pozlatovanje, prirejanje in marmoriranje altarjev, malanje cerkva z dekoracijami in za vsa v to stroko spadajoča opravila. Daje poročstva za hitro in solidno delo proti jako nizkeji ceni.

Angelo Zoratti,

1—2 V Mariboru, v koroškem predmestji šte. 9.

Oznanilo iz Vranskega.

P. n. občestvu dajem uljudno na znanje, da sem svojo kupčijo z manufakturim, drobnim blagom, suknom, galanterijnim in špecerijskim blagom, deželskimi pridelki, odprl v hiši gosp.

MARTINA VERDOVACA, hiš. šte. 82.

ter prosim, da mi tudi sedaj ohrani ono zaupanje, katero sem v hiši g. Ernesta Sirca užival. Ker sem v neposrednej zvezi z najglasovitnejšimi firmami, zamorem ustrezati prejemnikom z najboljšim blagom proti najnižji ceni.

Kupnjem vse, kar je denarjev vredno: slive, češplje, zrnje, fažol, volno, laneno seme, maslo, cunje, kosti itd. po najdražji ceni.

Uljudno torej vabim k pogostemu obiskovanju

Franc Marinšek.

1—2

Pohišstvo na prodaj.

Podpisana prodajam vsakovrstno pohišno in posteljno opravo, kakor: omare, mize, stole, zrcala, podobe itd. po prav nizki ceni. Tudi se pri meni stara hišna sprava zamenja za novo proti majhni odškodnini.

Uršula Lang

2—3 v Celji, gosposke ulice v A. Lasnikovej hiši št. 125.

Naznanilo.

S tem uljudno naznanjam, da sem svojo prodajalnico iz kolodvorske ulice blizu loterije v svojo lastno hišo

šte. 36. ob voglu poštnice ulice

poslopju okrajnega sodnijstva nasproti predstavil, kjer bodem vedno dobro sortirano zalogo vsakovrstnega blaga na razpolaganje imel in se trudil, da bodem svojim častitim kupčevalcem izvrstno in redno ustrezal. Zatoraj vse k pogostemu obiskovanju vabim.

V Celji 18. decembra 1879.

Jožef Hummer.

2—2

OZNANILO.

Podpisano ravnateljstvo si daje čast p. n.

društvenikom vzajemne zavarovalnice Graške proti ognju

uljudno naznaniti, da se

vplačevanje društvenskih doneskov za leto 1880 s 1. januarjem 1880 prične, kar se zamore jo vsakem času zgoditi ali pri ravnateljstvenski blagajnici v lastnej hiši v Gradcu (Sackstrasse Nr. 18/20.) ali pa tudi pri distriktnih komisarijatih.

Oni p. n. društveniki, kateri svoja poslopja uže počenši z letom 1878 pri tem društvu zavarovana imajo in še dalje pri njem zavarovani ostati želijo, postanejo deležni zneskov, ki se pri gospodarjenju v omenjenem letu niso potrošili, ampak prihranili, ter se jim bo **deset procentov** predpisane svote vračunilo tako, da bodo

za ta znesek znižano društvenino za l. 1880 vplačevali.

V Gradcu mesenca decembra 1879.

Ravnateljstvo

vzajemne zavarovalnice Graške proti ognju.

(Ponatis se ne plačnje.)

3—3